

hónapok vannak közbeiktatva. És amikor megjön a tavaszi fény, a tavaszi nap áldástosztó, melegeadó sugara, már Lukovkán is érzik a fiatalok, hogy nem úgy van minden, ahogyan azt hitték. Hogy az idegen bakkancsok keményen tipornak, beletipornak az emberi testekbe és ha valaki kimondja a maga igazát, lelkének belső nagy hitét, rejtett gondolatait, akkor kegyetlen baj támad! Mert lám, ott van csak Korompay nagytiszteletű úr esete. Őszintén és minden fenntartás nélkül magyarnak vallotta magát. A magyar föld emberének, aki nem tud és nem akar úgy gondolkodni, hogy az a határ, az a mesgye egyszerűen megváltoztathatja a multat és átalakíthatja a jelent, a jövőt. Korompay nagytiszteletű úr börtönbe kerül, mint anynyian és oly sokan a felvidéki emberek közül. Ez megváltoztatja Lukovka arcát és a fiatalság is érzi, bevallja őszintén, hogy tévedtek!

Erről, ezekről regél nekünk ez a regény, Maróthy Jenő új munkája. Őszinteség van benne és igazság, ami már magábanvéve sokat jelent. A Felvidék története, mai arca és népének mai gondolata. Maróthy Jenő pedig és mint mindnyájan mi is, megértőleg nézünk a Felvidék felé. Vele együtt mondjuk regénye utolsó oldalának egyik szép részét:

— Fiam, két hatalom van a világon, amelyik a legnagyobb bűnt is megbocsátja. Az Isten és az édesanya. Ti sokat vétettetek mindkettő ellen. De soha ezen a világon nem vétkezhetek olyan nagyot, hogy Isten és anyátok meg ne bocsátana!

A regényben pedig ez a megbocsátó anya Magyarország, aki megbocsátja azoknak, a felvidéki testvéreknek félrelépését, akik az első órákban azt hitték, hogy jobb lesz, szebb lesz a sorsuk. Amikor pedig kisütött ismét a napfény, akkor érezték és érzik, hogy bizony téved-

tek, nagyot tévedtek. A magyar nap fénye mindennél melegebb, életet és áldást osztóbb.

Dékány András.

Kassák Lajos : Az utak ismeretlenek. Nyugat kiadása, 1934.

Dániel a csavargó egy őszön megállapodik. Beáll napszámosnak Julia kisasszonyhoz. A fiatalok egymásba szeretnek és ahogy nő Julia szerelme, úgy nő Dániel szerepe a gazdaságban. Egyszer aztán egymás karjaiba kergeti őket a szerelem, mire összeházasodnak. A csavargó, a szegények és elnyomottak barátja, végérvényesen letelepszik. Szaporítja a vagyont s így önkéntelenül is összeütközésbe kerül eddigi nézeteivel. Végül mégis csak kitör belőle a régi ember: a sztrájkoló bányászok mellé áll és segít kiharcolni igazukat a kapzsi tőkésekkel szemben. Aztán levonja a következtetést és egy csendes hajnalon meglép. Otthagyja a polgári jó módot, hogy továbbfussa ismeretlen útjait.

Érdektelen szerelmi történet Kassák Lajos új regénye. A két világ közé szorult férfi belső összeütközése éppencsak ennek a margójára van írva. Nem szól bele határozottan a regény folyásába, hagyja futni a vérszegény, helyel-közzel érzelmes mesét. Ahol látszólag cselekvőleg kerül az előtérbe, ott is megelégszik a párhuzamos motívum szerepével: a legtöbb házasság kezdő hónapjaiba beáll egy bizonyos csömör. Itt is inkább ez robbantja ki a végső fordulatot, nem pedig a férfin belül fölülkerekedő osztályöntudat.

A regény különben is fáradt munka. Nem illik Kassák naturalizmusához az északias homály, amit még azzal is túloz, hogy valami irracionális környezetbe helyezi embereit és aztán mártja csak bele Knut Hamsun modorába. Az egésznek ez a mesterkelt elködösítése, belemosása

valami általánosító mesehangulatba, nem talál Kassákhöz. Nincs egy mozzanata, nincs egy alakja, amely pontosan megrajzolva jelennék meg. Legföljebb sejteni lehet vonásaikat, de egy pillanatra sem egyéniségek. Sőt, nem is emberek. Könnyen meglehet, hogy szimbolumok, példázatok. De látni nem látni őket, hinni nem lehet nekik.

Ha fölvette is Kassák egy idegen modor homokzsákját, nem őrzi meg végig. A regény végére ismét visszaesik régi műhelyfogásai közé. Legjobb pontjai itt vannak. A bányász-lázadás például elsőrangú munka. Hangulatban és stílusban ugyan leválík az egészről, de van ereje és dinamikája. Vérbő naturalizmus ez, néha zavar csak meg a túlhaladott futurizmus néhány emlékeztető jele.

Thurzó Gábor.

Katona Jenő : Az aszfalt apostola.
Magyar Kultúra Könyvtár, 3. szám.

A gép uralmának korszaka nemcsak a vezérigazgató-típust, a gangsztert és a flappert, az aszfalt urait és elesettjeit termelte ki, hanem azt is, aki az élet eme hullottjainak, a társadalmi visszasságok megvertjeinek apostolául küldetett, hogy egy évtizedre a maga körében mindenkit megvigasztaljon. Az aszfaltnak ez az apostola Sonnenschein, kinek nevét Németországban ma is áhítattal ejtik ki, kinek szenttéavatásáért tömegek imádkoznak. Fanatikus lélekalkat, olyasféle, mint századokkal előbb Savonarola. Vállal minden harcot, nem ismer félelmet, mikor szólásra nyitja ajkát, minden ellenese felhagy a vitával — százerek patkánybűvölője — minden közelébe került lelket mágiikus hatalmába ejt, szent célja érdekében minden eszköz felhasználását megkísérli. A XX. század eszeveszett dinamizmusa bennezakatol meg-megfáradó szívében. Talán tragikus ember is, hogy ebben a szünet-

len segítenivágyásban, szakadatlan és utolsó idegig menő munkában elkerülje az önmagával való találkoztat, önmagába való semmis zuhánást. S ez a bámulatbaejtő, lázas munka csodákat teremt, mert csoda az Berlinben, a műhely, a nyomortanya, a kórház és a börtön metropoliséban, hogy láttára tízezrek szemében mosoly húzódik meg és nyomában tízezrek gondolhatnak újra arra, hogy ők is emberek. Nagyon a gép korában kellett Sonnenscheinnek eljönnie, hiszen amikor olyan korán eltávozott, egész Berlin, vallás és világnézeti különbség nélkül, ott az ő ravatalánál sírta el utójára minden szomorúságát. Felkent, elküldött ember a lélek egész magasfeszültségével, mindenki számára követésreméltó példakép.

Ezt az izgalmasan szép életfolyamatot írja meg Katona Jenő könyvében, némileg követve Sonnenschein hűséges szellemi tanítványának, Ernst Thrasoltnak a mesterről adott útmutatásait. Minden sorában ott vibrál e modern hős iránt érzett szeretete és csodálata, mi kissé keresett stílusát is hamarosan feloldja, mihelyt ez izgalmas élet magánvaló szépségei ragadják el tollát. *Dénes Tibor.*

Négy novelláskötet.

Az első hármát mindjárt közös nevezőre hozza az a körülmény, hogy szerzőjük nő. Egy-egy nőíró markánsabb, erőteljesebb művével kapcsolatban gyakran hallhattuk a megjegyzést: «Olyan jó, mintha férfi írta volna». Jellemző ez a férfi mértékkel mérés nálunk, de sohasem igazságos. A nő írásművészetére nem is jelent dicséretet a férfias jelző. Miért ne lehetne a nőírónak ugyanolyan fontos, de más mondanivalója, mint a férfinak, s miért ne mondhatná el a betűnek ugyanolyan erejével, mint a férfi? — Karin Michaelis, Sigrid